

Warszawa, dnia 29 kwietnia 2018 r.

OPINIA
OŚRODKA BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI
KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH
W PRZEDMIOCIE DOPUSZCZALNOŚCI I SPOSOBU
STOSOWANIA WYBRANYCH PRZEPISÓW KODEKSU POSTĘPOWANIA KARNEGO
W POSTĘPOWANIU DYSCYPLINARNYM WOBEC RADCÓW PRAWNYCH
I APLIKANTÓW RADCOWSKICH

1.

Stosowanie przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego¹ (dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim regulacja ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych² (dalej: u.r.p.) nie ma wyczerpującego charakteru (tj. wówczas, gdy określone zagadnienie nie jest przez przepisy u.r.p. uregulowane wystarczająco) jest zgodnie z dyspozycją 74¹ pkt 1 u.r.p. obowiązkiem organów postępowania dyscyplinarnego, nie zaś jedynie ich uprawnieniem³. W literaturze odnaleźć można tezę, wedle której przez obowiązek odpowiedniego stosowania przepisów k.p.k. należy rozumieć nakaz posłużenia się analogią *legis* (z ustawy), będącego w istocie „sposobem stosowania prawa w wypadkach wskazanych przez przepis odsyłający”⁴. Trafniejsze wydaje się jednak stanowisko akcentujące różnice (a zatem: odmiennosc) procesu dokonywania wniosku *per analogiam* od procesu odpowiedniego stosowania

¹ Tekst jedn. Dz.U. 2017, poz. 1904 ze zm.

² Tekst jedn. Dz.U. 2017, poz. 1870 ze zm.

³ K. Dudka, *Zasady i zakres odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego w sprawach*

odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy. Zasady ponoszenia kosztów postępowania dyscyplinarnego notariuszy na tle regulacji dotyczących innych zawodów prawniczych, Warszawa 2015, s. 8.

⁴ Ibidem; zob. także W. Kozielowicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Warszawa 2016, s. 70-71 oraz M. Hauser, *Przepisy odsyłające. Zagadnienia ogólne*, Przegląd Legislacyjny 2003, z. 4, *passim* oraz J. Wróblewski, *Przepisy odsyłające*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki Humanistyczno-Społeczne 1964, nr 3, *passim*, wyróżniający dodatkowo przepisy odsyłające systemowo pierwszego i drugiego stopnia.

przepisów⁵. Jest to tym istotniejsze, że art. 74¹ pkt 1 u.r.p. jest przepisem odsyłającym systemowo; nie stanowi on więc tzw. odsyłającej klauzuli generalnej, której istotą jest odesłanie pozasystemowe, skierowane do reguł pozaprawnych⁶. Odesłanie zawarte w analizowanym przepisie ma przy tym za przedmiot nie: jeden przepis (tzw. przepis odniesienia), ale całą grupę przepisów⁷.

Patrząc z perspektywy rezultatu procesu „odpowiedniego stosowania” przepisu (przepisów), który jest zabiegiem o niejednolitym charakterze, można wyróżnić trzy grupy przypadków; linia graniczna przebiega wedle skutku czynności, którym może być (1) zastosowanie danego przepisu wprost (bez modyfikacji), (2) zastosowanie danego przepisu z modyfikacjami (odpowiednio zmienionego), wreszcie – (3) odstąpienie od stosowania danego przepisu (spowodowane stwierdzeniem różnicy norm kodeksowych i ustrojowych)⁸. Co istotne, odpowiednie zastosowanie przepisów k.p.k. – to jest konkretnych przepisów odniesienia – wymagać będzie zawsze ustalenia i wskazania nowego zakresu odniesienia na gruncie partykularnie uregulowanego postępowania dyscyplinarnego – w tym również w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej radców prawnych i aplikantów radcowskich⁹. W wypadkach, gdy uzasadnione jest dokonanie modyfikacji normy zakodowanej w k.p.k., „(...) organ postępowania dyscyplinarnego zmienia dyspozycję przepisu odpowiednio stosowanego

⁵ J. Nowacki, *Analogia legis*, Warszawa 1966, s. 135 i n.

⁶ Na ten temat zob. A. Błachnio-Parzych, *Przepisy odsyłające systemowo (wybrane zagadnienia)*, PiP 2003, nr 1, s. 43, L. Leszczyński, *Stosowanie generalnych klauzul odsyłających*, Kraków 2001, *passim*.

⁷ Zob. A. Błachnio-Parzych, *op. cit.*, s. 44-45.

⁸ K. Dudka, *op. cit.*, s. 8; J. Nowacki, „*Odpowiednie*” *stosowanie przepisów prawa*, PiP 1964, nr 3, s. 373-375; W. Koziulewicz, *Stosowanie prawa karnego materialnego i procesowego w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach sędziów (zarys problematyki)* (w:) L. Leszczyński, E. Skrętowicz, Z. Hołda (red.) *W kręgu teorii i praktyki prawa karnego. Księga poświęcona pamięci Profesora Andrzeja Wąska*, Lublin 2005, s. 455-464; tenże, *Odpowiedzialność...*, *op. cit.*, s. 70-74. Zob. także stanowisko A. Błachnio-Parzych, która wskazuje, że całkowita niemożność zastosowania przepisu odniesienia w nowym zakresie odniesienia może mieć miejsce wtedy jedynie, gdy „(...) nie będzie możliwe zbudowanie w oparciu o ten przepis odpowiednio zastosowany do nowego zakresu odniesienia **ani jednej normy prawnej** [podkr. M.W.], która mogłaby funkcjonować w materii przepisu odsyłającego”; zdaniem Autorki tylko w wypadkach odesłania systemowego do grupy przepisów jest możliwa do przyjęcia sytuacja, gdy dany przepis odniesienia nie znajdzie zastosowania z uwagi na jego bezprzedmiotowość (w danym zakresie odniesienia) albo sprzeczność z innymi przepisami, bowiem w tej jedynie kategorii przepisów odsyłających systemowo brak możliwości zastosowania przepisu (przepisów) stanowi zakładany przez ustawodawcę wynik odpowiedniej modyfikacji całej wskazanej w tym przepisie grupy; A. Błachnio-Parzych, *op. cit.*, s. 45.

⁹ W dalszej części będę posługiwał się sformułowaniem „odpowiedzialność dyscyplinarna radców prawnych” z tym zastrzeżeniem, że uwagi tam zawarte odnoszą się także *mutatis mutandis* do odpowiedzialności korporacyjnej aplikantów radcowskich.

(tj. przepisu Kodeksu postępowania karnego), biorąc pod uwagę odmienne ukształtowanie modelu postępowania w różnych procedurach”¹⁰. W literaturze wskazuje się, że w praktyce w razie modyfikacji przepisu k.p.k. albo odmowy jego zastosowania „(...) całość lub część hipotezy normy prawnej podlega zmianie. Jednak ustalenie dyspozycji może polegać zarówno na stwierdzeniu, że przepis podlega zastosowaniu bez żadnych zmian (tj. wprost), jak i na dokonaniu zmian w dyspozycji normy prawnej”¹¹.

Warto zauważyć, że w ramach analizy kwestii konieczności odpowiedniego zastosowania przepisów k.p.k. niezbędne jest przeprowadzenie procesu intelektualnego według algorytmu uwzględniającego następujące po sobie kolejno, zaproponowane przez K. Dudkę pytania:

1. „Czy jest konieczne zastosowanie w toku postępowania dyscyplinarnego konkretnych przepisów Kodeksu postępowania karnego?
2. Które z przepisów Kodeksu postępowania karnego powinny zostać odpowiednio zastosowane?
3. Czy zachodzi potrzeba modyfikacji treści normy w celu dostosowania danego przepisu Kodeksu postępowania karnego do specyfiki postępowania dyscyplinarnego?”¹².

W literaturze wskazuje się także na pewne reguły decydujące o sposobie zastosowania (względnie: odmowie zastosowania) konkretnych przepisów k.p.k.:

- 1) zastosowanie przepisów k.p.k. wprost będzie mieć miejsce wówczas, gdy zachodzi tożsamość (identyczność) określonej instytucji na gruncie obu ustaw (ustrojowej oraz karnoprosesowej), ale przepisy korporacyjnego postępowania dyscyplinarnego nie mają charakteru wyczerpującego i niezbędne jest ich uzupełnienie;
- 2) zastosowanie przepisów k.p.k. z modyfikacjami będzie mieć miejsce (1) w odniesieniu do naczelnych zasad procesu karnego (jak się wydaje – wtedy jedynie, gdy ustawa korporacyjna nie zawiera samoistnej regulacji w danym

¹⁰ K. Dudka, op. cit., s. 9.

¹¹ K. Dudka, op. cit., s. 9; por. A. Błachnio-Parzych, op. cit., s. 43-45.

¹² K. Dudka, op. cit., s. 9-10.

przedmiocie), (2) kiedy pewne czynności, które mogą znaleźć zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczą uczestnika procesu karnego, który w postępowaniu dyscyplinarnym pod tą samą nazwą nie występuje, natomiast istnieje podmiot (inaczej określany) o podobnej pozycji w danym modelu postępowania (np. przepisy k.p.k. dotyczące konfrontacji pomiędzy oskarżonymi, stosowane w postępowaniu dyscyplinarnym w odniesieniu do obwinionych), wreszcie (3) – gdy uzupełnienie regulacji zawartej w przepisach dyscyplinarnych o normy kodeksowe jest niezbędne, zwłaszcza kiedy przepis postępowania dyscyplinarnego ma wyłącznie ramowy charakter lub gdy (4) w przepisach postępowania dyscyplinarnego pewnej regulacji brak, a jej uzupełnienie przepisami k.p.k. będzie wymagało „dopasowania” do modelowych reguł postępowania korporacyjnego;

- 3) odmowa zastosowania przepisów k.p.k. będzie mieć miejsce (1) w wypadku bezprzedmiotowości regulacji (obejmującej przypadki, gdy materia objęta zakresem normowania przepisu k.p.k. wykracza poza materię postępowania dyscyplinarnego – np. wyrok łączny), (2) ze względu na charakter norm k.p.k. stanowiących ingerencję w sferę praw i wolności człowieka i obywatela (np. środki przymusu), (3) w wypadku zupełności (kompletności) regulacji korporacyjnej, skutkującej brakiem potrzeby (*ergo*: możliwości) sięgania do przepisów k.p.k. (np. elementy konstytutywne orzeczenia kończącego postępowanie), (4) w razie sprzeczności przepisów korporacyjnych i karnoprosesowych, wreszcie: (5) w przypadku braku możliwości spełnienia kryterium podmiotu uprawnionego w ramach właściwości wyłącznej¹³.

¹³ Ibidem, s. 11-14. Por. I. Urbaniak-Mastalerz, *Stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego w postępowaniu dyscyplinarnym adwokatów*, Białostockie Studia Prawnicze 2017, nr 1, s. 85-86, która wskazuje, że w ramach odpowiedniego stosowania k.p.k. pozostaje stosowanie przepisu wprost „(...) albo z niezbędnymi zmianami lub też mogą mieć odpowiednie do nich zastosowanie” (sic), nie precyzując jednak na czym polega różnica pomiędzy dwoma ostatnimi opcjami, w szczególności wobec uprzednio postawionej tezy, że przepisy k.p.k. mają w postępowaniu korporacyjnym (tu: wobec adwokatów) rangę „priorytetową oraz **nadrzędną**” (podkr. M.W.). Jeszcze mniej zrozumiałe jest twierdzenie, iż „(...) Zwykle to jednak osoba dokonująca wykładni przepisów będzie decydowała **o węższym lub szerszym zastosowaniu przepisów kpk.** [podkr. M.W.] do postępowania dyscyplinarnego adwokatów”; ibidem, s. 86.

Posługując się powyższymi kryteriami można postawić za W. Kozielowiczem mocno zgeneralizowaną, ale co do zasady trafną tezę, że w postępowaniach dyscyplinarnych prowadzonych wobec osób wykonujących prawnicze zawody zaufania publicznego znajdują zastosowanie m.in. przepisy: art. 98 i 99 k.p.k. (dot. uzasadnień postanowień i zarządzeń); art. 100 k.p.k. (dot. orzeczeń i zarządzeń), a także rozdziału 36a k.p.k. dotyczącego dochodzenia, które powinny być odpowiednio stosowane przez rzecznika dyscyplinarnego prowadzącego postępowanie dyscyplinarne w fazie przygotowawczej (dochodzeniowej) oraz art. 332–334 k.p.k. (dot. wymogów formalnych aktu oskarżenia). Wykluczone jest natomiast stosowanie przepisów dotyczących oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciela prywatnego, warunkowego umorzenia postępowania a także przepisy k.p.k. regulujące problematykę środków przymusu, zabezpieczenia majątkowego, postępowań szczególnych, podjęcia postępowania warunkowo umorzonego, odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, wyroku łącznego (z zastrzeżeniem m.in. art. 65¹ ust. 3 u.r.p.), jak również postępowania w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych oraz immunitetów dyplomatycznych i konsularnych¹⁴.

2.

Odnosząc powyższe uwagi do pierwszego z problemów występujących w modelu postępowania dyscyplinarnego na gruncie u.r.p. należy zauważyć, że stosowanie instytucji tzw. wniosku o skazanie bez rozprawy skodyfikowanej w art. 335 k.p.k. jest co do zasady dopuszczalne. Zgodnie z dyspozycją art. 54¹ ust. 1 u.r.p. do zakresu działania rzecznika dyscyplinarnego należą czynności w postępowaniu dyscyplinarnym, określone w ustawie i przepisach wydanych na jej podstawie, przy czym rzecznik dyscyplinarny może wykonywać czynności przy pomocy swoich zastępców (art. 54¹ ust. 2 u.r.p.)¹⁵. Z art. 67¹ ust. 1 u.r.p. wynika zasada oficjalności działania rzecznika dyscyplinarnego (który zobowiązany jest prowadzić postępowanie z urzędu). Uprawnienia oskarżycielskie rzecznika dyscyplinarnego wynikają z kolei z dyspozycji

¹⁴ W. Kozielowicz, *Odpowiedzialność...*, op. cit., s. 73-74.

¹⁵ Por. art. 61¹ ust. 1 i 2 u.r.p. dot. kompetencji Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego i jego zastępców.

art. 68 ust. 2 u.r.p. i są uzupełnione zasadą skargowości postępowania jurysdykcyjnego, prowadzonego przez sąd dyscyplinarny (art. 68¹ ust. 1 u.r.p.). Zważywszy na to, że postępowanie przed sądem dyscyplinarnym jest poprzedzone dochodzeniem (art. 67² pkt 1 i 2 u.r.p.), a zgodnie z dyspozycją art. 68 ust. 1 u.r.p. stronami w dochodzeniu są obwiniony i pokrzywdzony, natomiast w postępowaniu przed sądem dyscyplinarnym – oskarżyciel, obwiniony i pokrzywdzony, niewątpliwie jest, iż *dominus litis* dochodzenia dyscyplinarnego jest rzecznik dyscyplinarny. Z tego też względu komentatorzy art. 67¹ u.r.p. zasadę działania z urzędu wiążą z obowiązkiem rzecznika dyscyplinarnego wydania postanowienia o wszczęciu dochodzenia¹⁶. Taka wykładnia analizowanego przepisu, stanowiącego odpowiednik art. 9 § 1 k.p.k., nie zaś art. 10 § 1 k.p.k., nie jest jednak uzasadniona; drugi ze wskazanych przepisów powinien bowiem znaleźć w postępowaniu korporacyjnym odpowiednie zastosowanie w związku z dyspozycją art. 74¹ pkt 1 u.r.p.

Z uwagi na niedostatek regulacji korporacyjnej w przedmiocie trybu prowadzenia dochodzenia dyscyplinarnego wobec radców prawnych należy uznać, że odpowiednie zastosowanie w tej fazie postępowania dyscyplinarnego powinny znaleźć przepisy rozdziału 36a k.p.k., a także, w związku z dyspozycją art. 325a § 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p. – rozdziału 36 k.p.k., regulującego problematykę śledztwa.

Na tym tle może powstać wątpliwość, czy rzecznik dyscyplinarny jest uprawniony do umożliwienia obwinionemu skorzystania z trybów konsensualnych określonych w przepisach art. 335 § 1 lub § 2 k.p.k., stosowanych odpowiednio zgodnie z dyspozycją art. 74¹ pkt 1 u.r.p.¹⁷. Omawiając to zagadnienie trzeba przede wszystkim zauważyć, że zgodnie z dyspozycją art. 325i § 3 k.p.k. uprawnienia prokuratora określone w art. 335, a także art. 336 i art. 387 § 2 k.p.k. przysługują także innym niż prokurator organom uprawnionym do wnoszenia i popierania oskarżenia w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego. Przyznanie tej kompetencji także tzw. nieprokuratorskim organom postępowania przygotowawczego jest o tyle istotne, że

¹⁶ Zob. T. Niedziński (w:) T. Scheffler (red.) *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 848.

¹⁷ Poza zakresem opinii pozostaje to, czy obydwa tryby wchodzi w postępowaniu dyscyplinarnym w rachubę; na ten temat zob. R. Koper, *Dwa tryby skazania bez rozprawy w procesie karnym*, Prok. i Pr. 2016, nr 10, s. 27 i n.

określone m.in. w art. 335 § 1 i 2 k.p.k. tryby mogą zostać w postępowaniu korporacyjnym zastosowane bez względu na to jak postrzega się pozycję rzecznika dyscyplinarnego w dochodzeniu dyscyplinarnym¹⁸. Co więcej, nie tylko warunki skorzystania z trybów konsensualnych określonych w art. 335 § 1 i 2 k.p.k. są możliwe do spełnienia¹⁹, ale możliwość skierowania do sądu dyscyplinarnego wniosku w trybie art. 335 §1 lub, jak się wydaje, § 2 k.p.k. wynika *implicite* z art. 70⁴ ust. 2 zd. 1 u.r.p. Przepis ten stanowi, że uzasadnienia nie sporządza się z urzędu w sprawach, w których **uwzględniono wniosek rzecznika dyscyplinarnego o wydanie orzeczenia i wymierzenie uzgodnionej z obwinionym kary dyscyplinarnej bez przeprowadzenia rozprawy** (podkr. M.W.) oraz wniosek obwinionego o wydanie orzeczenia i wymierzenie mu określonej kary dyscyplinarnej, ani w sprawach, w których wymierzono karę upomnienia. Jak wskazano wyżej, z uwagi na to, że w przepisach u.r.p. brak jest regulacji dotyczącej warunków dopuszczalności skierowania przez rzecznika dyscyplinarnego wniosku o wydanie orzeczenia i wymierzenie uzgodnionej z obwinionym kary dyscyplinarnej bez przeprowadzenia rozprawy, odpowiednie zastosowanie powinny znaleźć przepisy art. 335 k.p.k., które dotyczą tożsamej problematyki. Nie ulega także kwestii, że również na gruncie przepisów k.p.k. należy poszukiwać przepisów regulujących tryb procedowania w przedmiocie takiego wniosku²⁰. Niewątpliwie jest przy tym, to, iż istotą obydwu omawianych trybów²¹ jest

¹⁸ Tj. jako pozycję prokuratora (za czym się opowiadam – M.W.) czy też nieprokuratorского organu ścigania. Warto zauważyć, że brak możliwości skorzystania z tych trybów w postępowaniu dyscyplinarnym wobec notariuszy uzasadniany może być tym, że rzecznik dyscyplinarny na gruncie przepisów ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. 2017, poz. 2291 ze zm.; dalej: p.n.) pozbawiony jest „klasycznych” uprawnień prokuratorских w postępowaniu przygotowawczym, ponieważ w tym modelu postępowania dyscyplinarnego brak jest fazy dochodzeniowej; zob. w szczególności art. 58 p.n., który stanowi, że **wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego** (podkr. M.W.) mogą zgłosić Minister Sprawiedliwości lub rada właściwej izby notarialnej po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion czynu zarzuconego obwinionemu oraz złożeniu wyjaśnień przez obwinionego, chyba że złożenie tych wyjaśnień nie jest możliwe. Na ten temat K. Dudka, op. cit., s. 20-22 i 26.

¹⁹ Przy czym odpowiednie zastosowanie art. 335 § 1 zd. 4 k.p.k. wymaga zmiany zakresu odniesienia w ten sposób, że sformułowanie „występek” zostanie zastąpione sformułowaniem „przewinienie dyscyplinarne”.

²⁰ Bez względu na to, czy stanowi on surogat wniosku o ukaranie (art. 335 § 1 i 1a k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.), tj. skargę samoistną, czy też element „dołączony” do wniosku o ukaranie (art. 335 § 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.).

²¹ Podobnie, jak trybu z art. 338a, który także wydaje się w postępowaniu dyscyplinarnym możliwy do zastosowania, skoro art. 70⁴ ust. 2 zd. 1 u.r.p. stanowi o wniosku obwinionego o wydanie orzeczenia i wymierzenie mu określonej kary dyscyplinarnej; *lege non distinguente* chodzi tu także o złożony na

doprowadzenie do wydania merytorycznego rozstrzygnięcia skazującego na posiedzeniu (bez przeprowadzenia rozprawy). Tryb procedowania (posiedzenie) wynika nie tylko z użytego na gruncie art. 70⁴ ust. 2 zd. 1 u.r.p. sformułowania „wniosek (...) o wydanie orzeczenia (...) **bez przeprowadzenia rozprawy**” (podkr. M.W.), ale także konstrukcji i treści tego wniosku, „wymuszonych” niejako przez dyspozycję odpowiednio stosowanych art. 335 § 1 zd. 4 *in principio* k.p.k. („Prokurator, zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie **na posiedzeniu** wyroku [...]”, podkr. M.W.) oraz art. 335 § 2 zd. 1 *in principio* k.p.k. („Prokurator może dołączyć do aktu oskarżenia wniosek o wydanie **na posiedzeniu** wyroku [...]”, podkr. M.W.). Co więcej, istota obydwu instytucji, jak również cel jej wprowadzenia do ustawy karnoprocesowej, tj. uproszczenie postępowania poprzez rezygnację z rozprawy głównej realizuje się właśnie w rozpoznaniu sprawy w zdecydowanie bardziej odformalizowanych warunkach posiedzenia²². Funkcjonalność trybów konsensualnych opisanych w art. 335 § 1 i 2 k.p.k. uwidacznia się także w dalszych przepisach ustawy karnoprocesowej; dla przykładu, zgodnie z dyspozycją art. 335 § 3 k.p.k. uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz że **cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy** (podkr. M.W.). Dalej, przepis art. 343 § 7 k.p.k. stanowi, że jeżeli sąd uzna, iż nie zachodzą podstawy do uwzględnienia wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1, zwraca sprawę prokuratorowi, natomiast w razie nieuwzględnienia wniosku wskazanego w art. 335 § 2 sprawa podlega rozpoznaniu na zasadach ogólnych – tj. na rozprawie głównej. Wreszcie, zgodnie z dyspozycją art. 339 § 1 pkt 3 i 3a k.p.k., który powinien znaleźć na gruncie postępowania dyscyplinarnego wobec radcy prawnego odpowiednie zastosowanie, prezes sądu **kieruje** (podkr. M.W.) sprawę na posiedzenie, jeżeli, m.in., do aktu oskarżenia dołączono wniosek, o którym mowa w art. 335 § 2 albo prokurator złożył wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1. To na posiedzeniu powinno także zapaść

rozprawie głównej wniosek o skazanie bez przeprowadzania postępowania dowodowego w trybie art. 387 § 1 k.p.k., ponieważ obydwa te wnioski pochodzą od obwinionego (1) oraz mają za przedmiot wymierzenie przez sąd dyscyplinarny określonej kary dyscyplinarnej (2).

²² Na ten temat S. Steinborn, *Porozumienia w polskim procesie karnym: skazanie bez rozprawy i dobrowolne poddanie się odpowiedzialności karnej*, Kraków 2005, *passim*, zwłaszcza s. 41-42.

pozytywne rozstrzygnięcie w przedmiocie wniosku (uwzględnienie go), w tym także – odpowiednio zmodyfikowanego zgodnie z dyspozycją art. 343 § 1 albo 3 k.p.k., o ile nie sprzeciwi się temu pokrzywdzony, należycie powiadomiony **o terminie posiedzenia** (art. 343 § 2 k.p.k., podkr. M.W.). W takim wypadku zgodnie z dyspozycją art. 343 § 6 k.p.k. sąd, uwzględniając wniosek, skazuje oskarżonego wyrokiem.

Oczywiste wydaje się to, iż przepis art. 343 § 6 k.p.k. powinien znaleźć w postępowaniu korporacyjnym radców prawnych zastosowanie odpowiednie. Analizę tego na czym „odpowiedniość” stosowania art. 343 § 6 k.p.k. na gruncie tego postępowania ma polegać trzeba rozpocząć od wskazania, że zgodnie z dyspozycją art. 70³ u.r.p. rozstrzygnięcia sądu dyscyplinarnego zapadają w formie orzeczeń albo postanowień; orzeczenie może być przy tym wydane jedynie na rozprawie²³. Dalej, należy zauważyć, że zgodnie z dyspozycją art. 70⁴ ust. 1 u.r.p. orzeczenia i postanowienia kończące postępowanie dyscyplinarne z urzędu doręcza się wraz z uzasadnieniem stronom oraz Ministrowi Sprawiedliwości.

Z przepisami tymi jest niezbieżny – przynajmniej *prima facie* – powoływany już przepis art. 70⁴ ust. 2 zd. 1 u.r.p., który stanowi, że uzasadnienia nie sporządza się z urzędu w sprawach, w których uwzględniono wniosek rzecznika dyscyplinarnego o wydanie orzeczenia i wymierzenie uzgodnionej z obwinionym kary dyscyplinarnej bez przeprowadzenia rozprawy oraz wniosek obwinionego o wydanie orzeczenia i wymierzenie mu określonej kary dyscyplinarnej, ani w sprawach, w których wymierzono karę upomnienia.

Niezbieżność ta wynika stąd, że przepisy u.r.p. określają formę i charakter prawny rozstrzygnięć sądu dyscyplinarnego w sposób odmienny niż k.p.k. Ustawa karnoprocesowa w przepisach rozdziału 11 o intytulacji „Orzeczenia, zarządzenia i polecenia” w ramach zbiorczej kategorii orzeczeń wyróżnia wyroki i postanowienia. Tymczasem u.r.p., rezygnując z operowania kategorią „wyroków”, wprowadza

²³ Na marginesie warto zauważyć, że w literaturze wskazuje się, iż w ten sposób realizuje się zasada jawności oraz publicznego charakteru postępowania; K. Łuniewska, *Odpowiedzialność dyscyplinarna radców prawnych i aplikantów radcowskich w obliczu zasad rzetelnego procesu*, Białostockie Studia Prawnicze 2017, nr 1, s. 65.

kompetencję sądów dyscyplinarnych do wydawania orzeczeń oraz postanowień²⁴. Decydujące dla powstania trudności interpretacyjnych (które mogą prowadzić do stwierdzenia wewnętrznej sprzeczności przepisów rozdziału 6 u.r.p. w analizowanym zakresie) jest to, że art. 70⁴ ust. 1 ogranicza *prima facie* sytuacje, w których możliwe jest wydanie orzeczenia, wyłącznie do procedowania na rozprawie.

Wydaje się, że na tle wskazanego problemu powstałego w ramach postępowania dyscyplinarnego wobec radców prawnych możliwe są trzy możliwości jego rozstrzygnięcia; można je oddać poprzez następujące, konkurencyjne tezy:

- 1) złożenie przez rzecznika dyscyplinarnego wniosku o wydanie orzeczenia i wymierzenie uzgodnionej z obwinionym kary dyscyplinarnej bez przeprowadzenia rozprawy jest wprawdzie formalnie dopuszczalne, ale zakresowo bezskuteczne, ponieważ jego rozpoznanie jest dopuszczalne wyłącznie na rozprawie głównej (a uwzględnienie wniosku następuje w formie orzeczenia);
- 2) złożenie przez rzecznika dyscyplinarnego wniosku o wydanie orzeczenia i wymierzenie uzgodnionej z obwinionym kary dyscyplinarnej bez przeprowadzenia rozprawy jest dopuszczalne, a jego rozpoznanie jest możliwe na posiedzeniu, przy czym uwzględnienie wniosku następuje w formie orzeczenia,
- 3) złożenie przez rzecznika dyscyplinarnego wniosku o wydanie orzeczenia i wymierzenie uzgodnionej z obwinionym kary dyscyplinarnej bez przeprowadzenia rozprawy jest dopuszczalne, a jego rozpoznanie jest możliwe na posiedzeniu, przy czym uwzględnienie wniosku następuje w formie postanowienia.

²⁴ Przy czym orzeczenie stanowi odpowiednik wyroków wydawanych w postępowaniu karnym; zob. T. Niedziński, op. cit., s. 871, powołujący się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2014 r., VI KZ 8/14, LEX nr 1660866 z tezą: „Orzeczenie jest inną od postanowienia formą rozstrzygnięcia. Na gruncie unormowania odpowiedzialności dyscyplinarnej w ustawach korporacyjnych pojęcie to posiada bowiem znaczenie swoiste, stanowiąc odpowiednik wydawanych w postępowaniu karnym wyroków”.

W moim przekonaniu argumenty oparte na wykładni systematycznej, funkcjonalnej oraz celowościowej przemawiają za trafnością rozwiązania wskazanego w punkcie 2. Przed przystąpieniem do przedstawienia uzasadnienia tego stanowiska konieczne jest jednak przede wszystkim stwierdzenie, które kwestie natury prawnej wydają się nie budzić wątpliwości.

1. Zgodnie z dyspozycją art. 74¹ pkt 1 u.r.p. w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy k.p.k.
2. Artykuł 70³ u.r.p. jest pierwszym przepisem rozdziału 6 u.r.p. regulującym problematykę formy, w jakiej zapadają rozstrzygnięcia sądu dyscyplinarnego o charakterze merytorycznym, tj. w przedmiocie postępowania, zatem – odpowiedzialności za przewinienie dyscyplinarne. Wprawdzie kilka przepisów poprzedzających zawiera postanowienia odnoszące się do tej problematyki, jednakże czyni to albo w odniesieniu do kwestii wypadkowych (tak, dla przykładu, art. 65² ust. 1²⁵ czy art. 65² ust. 3 u.r.p.²⁶) albo do czynności sądu po umorzeniu dochodzenia i udzieleniu przez dziekana rady ostrzeżenia (zob. art. 66 ust. 4 u.r.p.).
3. Przepisy u.r.p. operują czasownikiem „orzeka” w sposób uniemożliwiający przypisanie im znaczenia decydującego dla ustalenia formy rozstrzygnięcia. Dla przykładu, przepis art. 65² ust. 2 u.r.p. stanowi, że sąd dyscyplinarny **orzeka** o tymczasowym zawieszeniu w czynnościach zawodowych radcy prawnego lub aplikanta radcowskiego, w stosunku do którego w prowadzonym przeciwko niemu postępowaniu karnym zastosowano tymczasowe aresztowanie, w terminie 14 dni od daty powzięcia wiadomości o tymczasowym aresztowaniu. Zważywszy na to, że cytowany już art. 65¹ ust. 1 zd. 2 u.r.p. wskazuje na postanowienie jako właściwą formę rozstrzygnięcia w tym przedmiocie, sformułowanie „orzekać” odnosi się niewątpliwie do postanowień. Argumentacja ta odnosi się *mutatis mutandis* także do orzeczeń; należy bowiem zauważyć, że „orzekanie” odnosi się do rozstrzygnięć sądu dyscyplinarnego

²⁵ W brzmieniu: „Radca prawny lub aplikant radcowski, przeciwko któremu toczy się postępowanie dyscyplinarne lub karne, może być tymczasowo zawieszony w czynnościach zawodowych przez sąd dyscyplinarny w szczególnie uzasadnionych okolicznościach sprawy. Postanowienie o tym zawieszeniu wydaje sąd dyscyplinarny z urzędu bądź na wniosek stron”.

²⁶ Przepis ten stanowi, że postanowienie sądu dyscyplinarnego o tymczasowym zawieszeniu jest natychmiast wykonalne, a na postanowienie to przysługuje zażalenie

w przedmiocie zakazu wykonywania patronatu obok wymierzonych kar (art. 65 ust. 2a i 2b u.r.p.), obowiązku przeproszenia pokrzywdzonego (art. 65 ust. 2e u.r.p.), podania treści orzeczenia do publicznej wiadomości (art. 65 ust. 2f u.r.p.), kary łącznej (art. 65¹ ust. 2, z tym jednak zastrzeżeniem, że w poprzedzającej ten przepis podjednostce redakcyjnej do rozstrzygnięcia w przedmiocie kary łącznej stosuje się czasownik „wymierzać”²⁷), wreszcie – do rozpoznania sprawy w najogólniejszym tego słowa znaczeniu (zob. art. 70¹ ust. 1 u.r.p., który stanowi, że sąd dyscyplinarny orzeka w składzie trzyosobowym).

4. Skoro art. 68³ ust. 2 u.r.p. stanowi, że niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy na **rozprawę, posiedzenie** lub na wezwanie rzecznika dyscyplinarnego nie wstrzymuje rozpoznania sprawy lub przeprowadzenia czynności, chyba że należycie usprawiedliwią oni swoją nieobecność, jednocześnie wnosząc o odroczenie lub przerwanie rozprawy lub posiedzenia lub o nieprzeprowadzanie czynności przed rzecznikiem, albo sąd dyscyplinarny lub rzecznik dyscyplinarny z ważnych przyczyn uzna ich obecność za konieczną, to bezsporne wydaje się, że przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia możliwe jest wyłącznie przed sądem dyscyplinarnym i służyć może rozpoznaniu sprawy, podczas gdy rzecznik dyscyplinarny może jedynie przeprowadzać określone przepisami czynności inne niż posiedzenie lub rozprawa. Nadto, z ust. 4 art. 68³ u.r.p. wynika, że orzeczenia wydane pod nieobecność obwinionego lub jego obrońcy nie uważa się za zaoczne. *Lege non distinguente* orzeczenie może zostać wydane na posiedzeniu lub rozprawie; temu jednak sprzeciwia się następujący po nim przepis art. 70³ u.r.p.

Dla dalszej analizy konieczne jest także przyjęcie założenia o wewnętrznej niesprzeczności przepisów u.r.p. Skoro zatem przepisy tej ustawy operują sformułowaniem „wniosek o wydanie **orzeczenia**” (podkr. M.W.) dla określenia sposobu zainicjowania rozpoznania przez sąd dyscyplinarny rezultatów zastosowania trybu konsensualnego (tj. treści poczynionego przez rzecznika dyscyplinarnego oraz obwinionego uzgodnienia), a przy tym dopuszczają możliwość uwzględnienia takiego wniosku, w jego treść immanentnie integrując wydanie **orzeczenia** (zob. art. 70⁴ ust. 2

²⁷ Przepis art. 65¹ ust. 1 u.r.p. stanowi, że w razie jednoczesnego ukarania za kilka przewinień dyscyplinarnych sąd dyscyplinarny wymierza karę za poszczególne przewinienia, a następnie karę łączną.

u.r.p., podkr. M.W.), to rozstrzygnięcie w przedmiocie wniosku musi przyjąć formę orzeczenia, nie zaś – postanowienia. W ten sposób należy wykluczyć poza zakres rozważań trzecią ze wskazanych powyżej możliwości interpretacyjnych. Możliwość, nota bene, bardzo wygodną, ponieważ eliminującą wątpliwości związane z treścią art. 70³ u.r.p.

Jednocześnie to właśnie integrujące rozumienie treści wniosku w trybie art. 335 § 1 lub 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p. kierowanego do sądu dyscyplinarnego wyznaczać powinno, abstrahując nawet od określonego przez przepisy k.p.k. sposobu procedowania w jego przedmiocie, tryb postępowania. Przepis art. 70⁴ ust. 2 u.r.p. stanowi bowiem, że uzasadnienia nie sporządza się z urzędu w sprawach, w których **uwzględniono wniosek rzecznika dyscyplinarnego o wydanie orzeczenia i wymierzenie uzgodnionej z obwinionym kary dyscyplinarnej bez przeprowadzenia rozprawy**. Treść wniosku kierowanego przez rzecznika dotyczy bowiem nie tylko (1) wydania orzeczenia (nie: postanowienia) i (2) wymierzenia uzgodnionej kary (z zastrzeżeniem art. 343 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.), ale także (3) nieprzeprowadzania rozprawy. Co więcej, brak możliwości rozpoznania wniosku o „skazanie bez rozprawy” inaczej niż w ramach rozprawy (tj. na posiedzeniu) czyniłby instytucję, która jest *expressis verbis* na gruncie postępowania korporacyjnego dopuszczalna, kompletnie dysfunkcyjną. W każdym bowiem wypadku skierowania do sądu dyscyplinarnego wniosku o „skazanie bez rozprawy” sprawa byłaby, wbrew dyspozycji art. 339 § 1 pkt 3 i 3a k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p., kierowana na rozprawę z tej jedynie przyczyny, że art. 70³ u.r.p. wynika brak możliwości wydania orzeczenia na posiedzeniu. Co więcej, z uwagi na brak możliwości zastosowania 343 § 4 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p., stanowiącego, że postępowania dowodowego nie prowadzi się (przepis ten dotyczy bowiem posiedzenia), jedyną możliwością rezygnacji z postępowania dowodowego stanowiłby art. 387 § 1 k.p.k., stosowany odpowiednio. W ten sposób instytucja wprowadzona do ustawy karnoprocesowej w celu usprawnienia postępowania byłaby całkowicie pozbawiona racji bytu; w ten też sposób utracone zostałyby *ratio* omawianych przepisów.

Jedynym dopuszczalnym zabiegiem interpretacyjnym, który uzdrowiłby tę sytuację, jest odstępianie od prowadzącej *ad absurdum* wykładni literalnej art. 70³ u.r.p.

(który wydaje się wyłączać odpowiednie stosowanie art. 343 § 6 k.p.k., ponieważ reguluje tę problematykę w sposób zupełny) i uznanie, że wykładnia celowościowa i funkcjonalna, uwzględniająca także przepis art. 70⁴ ust. 2 u.r.p. (zlokalizowany *nota bene* po art. 70³ u.r.p.) wyłącza z zakresu normowania art. 70³ u.r.p. tę kategorię sytuacji, kiedy następuje rozpoznanie sprawy na posiedzeniu wyznaczonym na podstawie stosowanych odpowiednio przepisów k.p.k. dotyczących trybów konsensualnych opisanych w art. 335 § 1 i 2 k.p.k. – w związku ze skierowaniem do sądu dyscyplinarnego wniosku o wydanie orzeczenia bez rozprawy.

Nie ulega kwestii, że taka propozycja interpretacyjna, jakkolwiek możliwa, może budzić wątpliwości. W tego względu, *de lege ferenda*, konieczne jest dokonanie odpowiedniej korekty treści art. 70³ zd. 2 u.r.p., np. poprzez dodanie doń *in fine*, po przecinku, sformułowania: „posiedzeniu w przedmiocie wniosku rzecznika dyscyplinarnego o wydanie orzeczenia i wymierzenie uzgodnionej z obwinionym kary dyscyplinarnej bez przeprowadzenia rozprawy albo wniosku obwinionego o wydanie orzeczenia i wymierzenie mu określonej kary dyscyplinarnej.”.

3.

Odnosząc się do pytania o relację pomiędzy art. 70⁴ ust. 4 u.r.p. a art. 305 i 306 k.p.k. należy zauważyć, że kwestią decydującą dla rozstrzygnięcia jest ustalenie, czy odwołanie stanowiące *sui generis* środek zaskarżenia przysługujący od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie dyscyplinarne odnosi się do rozstrzygnięć wyłącznie sądu dyscyplinarnego, czy również postanowień rzecznika dyscyplinarnego wydawanych w ramach dochodzenia. Wydaje się, że brak jest jakichkolwiek argumentów przemawiających na rzecz ograniczenia zakresu normowania analizowanego przepisu wyłącznie do orzeczeń i postanowień sądu dyscyplinarnego. Przede wszystkim należy zauważyć, że za takim rozumieniem ust. 4 art. 70⁴ u.r.p. przemawia dyrektywa interpretacyjna ujmowana w formie paremii *lege non distinguente nec nostrum distinguere est*. Skoro więc przepis nie czyni rozróżnienia wskazując na przykład, że odwołanie przysługuje wyłącznie od orzeczeń i postanowień sądu kończących postępowanie dyscyplinarne, to poza zakresem kompetencji podmiotu

dokonywanego wykładni jest różnicowanie skutków zaistnienia tych dwóch sytuacji – patrząc z perspektywy zakodowanej w przepisie normy. Co więcej, za takim stanowiskiem przemawia także pozostający w domenie wykładni systematycznej argument *a rubrica*; żaden ze zlokalizowanych w art. 70⁴ u.r.p. ustępów poprzedzających nie jest bowiem ograniczony (w aspekcie zakresu normowania) wyłącznie do orzeczeń i postanowień sądu dyscyplinarnego. Przeciwnie, zgodnie z dyspozycją otwierającą tę jednostkę ust. 1 – orzeczenia i postanowienia kończące postępowanie dyscyplinarne z urzędu doręcza się wraz z uzasadnieniem stronom oraz Ministrowi Sprawiedliwości. Postanowieniem kończącym postępowanie jest zaś także np. postanowienie rzecznika dyscyplinarnego o umorzeniu dochodzenia dyscyplinarnego.

Konsekwencją tego stanowiska jest przyjęcie, że przepis art. 70⁴ ust. 4 u.r.p. stanowi wyczerpującą i pełną regulację problematyki zwyczajnych środków zaskarżenia przysługujących od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie wydawanych w postępowaniu dyscyplinarnym (z zastrzeżeniem zawierających odrębną regulację przepisów szczególnych, np. art. 66 ust. 4 u.r.p.). Co istotne, oznacza to nie tylko, iż od postanowień o odmowie wszczęcia albo umorzeniu dochodzenia – sformułowanie to należy bowiem rozumieć zgodnie z postulatem wykładni homonimicznej identycznie jak na gruncie m.in. art. 56a, 60a, 72 § 3, 100 § 4, 157 § 2, 251 § 2 zd. 2, 299 a §2 czy zwłaszcza 461 § 1 zd. 1 k.p.k., obejmując nimi także postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia²⁸ – nie przysługuje zażalenie (środek zaskarżenia wskazany w art. 306 § 1 oraz art. 306 § 1a w zw. z art. 459 § 3 k.p.k., z konsekwencjami związanymi m.in. z terminem do ich wniesienia – art. 460 k.p.k.), ale także to, że z uwagi na wyraźne wskazanie katalogu podmiotów uprawnionych do wniesienia odwołania na gruncie art. 70⁴ ust. 4 u.r.p. nie jest możliwe sięganie do przepisów art. 306 § 1 lub 1a, ani też art.

²⁸ Zob. stanowisko D. Świeckiego, który stwierdza, że „Określenie >>postanowienie kończące postępowanie<< użyte w § 1 jest pojęciem szerszym niż określenie >>postanowienie zamykające drogę do wydania wyroku<< (art. 459 § 1 k.p.k.). Do tej kategorii należą nie tylko postanowienia kończące główny przebieg procesu (postanowienia zamykające drogę do wydania wyroku), lecz także postanowienia kończące uboczny nurt procesu, np. w kwestii orzeczenia przypadku poręczenia majątkowego. *Lege non distinguente* komentowany przepis dotyczy postanowień kończących postępowanie niezależnie od fazy procesu, w której zostały wydane”; D. Świecki, *Komentarz do art. 461 k.p.k.* (w:) D. Świecki, *Postępowanie odwoławcze w sprawach karnych. Komentarz. Orzecznictwo*, LEX/el. Nie ulega zaś kwestii, że zarówno postanowienie o umorzeniu dochodzenia czy śledztwa, jak i o odmowie jego wszczęcia zamykają drogę do wydania wyroku.

459 § 3 k.p.k. w celu jego modyfikacji (uzupełnienia). Przepis art. 70⁴ ust. 4 u.r.p. stanowi bowiem *expressis verbis*, że od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie dyscyplinarne odwołanie **przysługuje stronom oraz Ministrowi Sprawiedliwości**. Zgodnie z dyspozycją art. 68 ust. 1 u.r.p. stronami w dochodzeniu są obwiniony i pokrzywdzony, a w postępowaniu przed sądem dyscyplinarnym – oskarżyciel, obwiniony i pokrzywdzony; obwinionym jest przy tym radca prawny lub aplikant radcowski, co do którego wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów (art. 68 ust. 3 u.r.p.). W konsekwencji nakaz odpowiedniego stosowania przepisów k.p.k. oznaczać będzie odmowę zastosowania art. 306 § 1 i 1a oraz art. 459 § 3 k.p.k. ze względu na zupełność regulacji ustrojowej.

Nie jest zatem możliwe skuteczne zaskarżenie postanowienia rzecznika dyscyplinarnego o odmowie wszczęcia albo umorzeniu dochodzenia przez radcę prawnego albo aplikanta, wobec którego nie zostało wydane postanowienie o przedstawieniu zarzutów (np. wówczas, gdy dochodzenie zakończyło się w fazie *in rem* albo wówczas, gdy postanowienie o przedstawieniu zarzutów zostało wydane przeciwko innemu radcy prawnemu), i to nawet wtedy, gdy w treści postanowienia zawarto informację, że po jego uprawomocnieniu się zostanie skierowany do dziekana rady okręgowej izby radców prawnych wniosek o udzielenie ostrzeżenia²⁹. Na marginesie warto dodać, że w tym wypadku rozpoznanie sprawy przez sąd dyscyplinarny (czyli realizacja *sui generis* prawa do kontroli ostrzeżenia dziekańskiego

²⁹ Trzeba wszakże zauważyć, że na gruncie art. 306 § 1 i 1a k.p.k. wyrażony został pogląd następujący: „Osoba podejrzana (postanowienie SN z 22.07.2004 r., WZ 49/04, OSNKW 2004/10, poz. 93) ma legitymację do zaskarżania postanowienia (jak się wydaje, o umorzeniu, a nie o odmowie wszczęcia) jedynie wówczas, gdy narusza jej prawa, a nie interesy. Naruszenie uprawnień możliwe jest jedynie wówczas, gdy organowi procesowemu można przypisać przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków. Zmierza to do słusznego zawężenia uprawnień podmiotów, które nie uzyskały statusu strony. Należy wskazać dla pełnego obrazu sytuacji uprawnień do zaskarżania osób trzecich, że umorzenia postępowania *ad rem* ze wskazaniem w treści postanowienia >>osoby podejrzewanej<< można dokonać wówczas, gdy podstawą orzeczenia jest przeszkoda o charakterze formalnym, np. brak wniosku, a nie brak czynu. W każdej konkretnej sytuacji należy rozważyć zgodnie z przyjętym poglądem, czy nie doszło do naruszenia praw osoby, albowiem teza, że wskazanie w treści takiego postanowienia danego podmiotu narusza jego interesy, nie budzi żadnych wątpliwości”; M. Kurowski, *Komentarz do art. 306 k.p.k.*, t. 11 (w:) D. Świecki (red.) *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2018.

przez sąd korporacyjny) może zostać zainicjowane poprzez wniesienie odwołania od ostrzeżenia na podstawie art. 66 ust. 3 u.r.p.³⁰

Z tych samych względów niedopuszczalne wydaje się ograniczenie katalogu podmiotów uprawnionych do wniesienia odwołania od postanowienia kończącego dochodzenie, ustalonego w art. 70⁴ ust. 4 u.r.p. poprzez ekskluzję obwinionego. Niewątpliwie bowiem decyzja procesowa tego rodzaju kończy postępowanie, nawet wówczas, gdy zawiera (w tenorze czy uzasadnieniu³¹) zapowiedź skierowania do dziekana rady wniosku o udzielenie ostrzeżenia. Nie chodzi przy tym o to tylko, że dalszy etap sprawy (sformułowania tego używam intencjonalnie) może nie nastąpić³², ale o to, że postępowanie zainicjowane wniesieniem wniosku nie jest postępowaniem dyscyplinarnym, którego fazy art. 67² u.r.p. rozciąga wyłącznie na dochodzenie, postępowanie przed sądem dyscyplinarnym oraz postępowanie wykonawcze. Wydaje się bowiem, że postępowanie sądu w przedmiocie odwołania od ostrzeżenia wniesione na podstawie art. 66 ust. 3 u.r.p. nie jest postępowaniem przed sądem (postępowaniem jurysdykcyjnym) w rozumieniu art. 67² u.r.p., ale czynnością kontrolną sądu dyscyplinarnego, która następuje już po zakończeniu *sui generis* postępowania przygotowawczego (dochodzenia). Nie oznacza to jednak, że obwiniony będzie mógł w każdym wypadku skutecznie wnieść zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia albo umorzeniu dochodzenia. Z uwagi na brak odmiennej regulacji na gruncie u.r.p., zastosowanie znajduje to bowiem przepis art. 425 § 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p. Nakłada on na podmiot skarżący obowiązek posiadania tzw. *gravamen*, stanowiąc, że odwołujący się może skarżyć jedynie rozstrzygnięcia lub ustalenia naruszające jego prawa lub szkodzące jego interesom. Posiadanie *gravamenu* jest zatem warunkiem uznania danego skarżącego za uprawnionego do wniesienia środka odwoławczego, ze wszystkimi tego procesowymi konsekwencjami³³.

³⁰ Na temat problematyki powagi rzeczy osądzonej w wypadku, w którym udzielono radcy prawnemu tzw. ostrzeżenia dziekańskiego, a dochodzenie zakończyło się w fazie *in rem* zob. T. Scheffler (w:) T. Scheffler (red.) *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 842.

³¹ Za pierwszą możliwością opowiada się T. Scheffler, op. cit., s. 829.

³² I to mimo, iż uprawnienie rzecznika dyscyplinarnego do skierowania do dziekana rady wniosku o ostrzeżenie staje się w takim wypadku jego obowiązkiem; tak: T. Scheffler, op. cit., s. 830.

³³ Na ten temat zob. D. Świecki (red.) *Komentarz do art. 425 k.p.k.*, t. 32 i n. (w:) *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2018; J. Grajewski, S. Steinborn, *Komentarz do art. 425*

dr Mateusz Woński
radca prawny